

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA I RURALNOG RAZVOJA

1076

Na temelju članka 20. stavka 3., članka 22. stavka 5. i članka 32. stavka 4. Zakona o zaštiti životinja (»Narodne novine«, broj 135/06) ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja donosi

PRAVILNIK

O ZAŠTITI ŽIVOTINJA KOJE SE KORISTE U POKUSIMA ILI U DRUGE ZNANSTVENE SVRHE [11](#)

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Pravilnikom propisuju način i uvjeti korištenja životinja u pokusne ili druge znanstvene svrhe, i to u cilju njihove zaštite.

Pojmovnik

Članak 2.

U smislu ovoga Pravilnika pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. *životinja* – bilo koji živi kralježnjak osim čovjeka, isključujući fetalne i embrionalne oblike;
2. *pokusna životinja* – životinja koja se koristi ili je namijenjena korištenju u pokusima;
3. *uzgojena životinja* – životinja namijenjena korištenju u pokusima te u tu svrhu uzgojena od strane pravne ili fizičke osobe koja je odobrena za uzgoj u tu svrhu;
4. *pokus* – svako korištenje životinje u pokusne ili druge znanstvene svrhe koje im može prouzročiti bol, patnju, iscrpljenost ili trajnu ozljedu, isključujući najmanje bolne metode usmrćivanja ili označavanja životinja.
Pokus uključuje i svako djelovanje s namjerom da se izazove ili iz kojeg proizlazi rođenje životinje u kontroliranim (pokusnim) uvjetima.
Pokus započinje kada se životinju prvi puta pripremi za korištenje, a završava kada se više ne obavljaju promatranja u vezi s tim pokusom.
Pokusom se smatra i korištenje životinja u slučajevima kada se anestheticima, analgeticima ili drugim metodama uklanja bol, patnja, iscrpljenost ili trajno oštećenje.
Pokus ne uključuje najmanje bolne postupke usmrćivanja ili označavanja životinje prihvaćene u suvremenoj veterinarskoj praksi.
Pojam pokusa se ne odnosi na neeksperimentalnu, poljoprivrednu ili kliničku veterinarsku praksu.
5. *nadležno tijelo* – Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja – Uprava za veterinarstvo;
6. *nastamba* – svaki smještaj, građevina, grupa građevina ili drugih objekata, uključujući mjesto koje nije u potpunosti ograđeno ili natkriveno kao i pokretna sredstva, gdje se životinje drže bilo za uzgoj i opskrbu ili za vrijeme provođenja pokusa;
7. *nastamba za uzgoj životinja* – svaka nastamba u kojoj se uzgajaju ili drže životinje s namjerom njihova korištenja u pokusima;
8. *nastamba za opskrbu životinjama* – svaka nastamba, osim nastambe za uzgoj životinja, iz koje se životinje nabavljaju s namjerom korištenja u pokusima;
9. *nastamba za korištenje* – svaka nastamba za korištenje životinja u pokusima;
10. *pravna ili fizička osoba za uzgoj životinja* – svaka pravna ili fizička osoba koja uzgaja ili drži životinje s namjerom njihova korištenja u pokusima;
11. *pravna ili fizička osoba za opskrbu životinjama* – svaka pravna ili fizička osoba koja nabavlja životinje s namjerom njihova korištenja u pokusima, a nije pravna ili fizička osoba za uzgoj životinja;
12. *pravna osoba koja provodi pokuse na životinjama* – pravna osoba koja koristi životinje u pokusima;
13. *primjereno anestetizirana životinja* – svaka životinja kojoj je oduzet osjećaj osjeta učinkovitim postupcima anestezije (bilo lokalne ili opće) u skladu s dobrom veterinarskom praksom;
14. *usmrćivanje* – usmrćivanje životinje na način da se uzrokuju minimalne fizičke i mentalne patnje, prilagođeno vrsti životinje te u skladu s najnovijim znanstvenim dostignućima;
15. *voditelj pokusa* – osoba odgovorna za provođenje pokusa;
16. *voditelj nastambe za pokusne životinje* – osoba odgovorna za pokusne životinje u nastambi i za njihovu nastambu;
17. *kavez* – trajno učvršćen ili prenosiv spremnik omeđen čvrstim stjenkama i najmanje s jedne strane rešetkama ili žičanom mrežom te, prema potrebi, mrežama, u kojem se drži ili prenosi jedna ili više životinja i u kojem je, ovisno o gustoći držanja i veličini spremnika, sloboda kretanja životinja ograničena;
18. *odjeljak* – prostor omeđen zidovima, rešetkama ili žičanom mrežom u kojem se drži jedna ili više životinja, s time da, ovisno o gustoći držanja i veličini ograđenog prostora, sloboda kretanja životinja je ograničena u manjoj mjeri nego u kavezu;
19. *ispust* – prostor omeđen ogradom, zidovima, rešetkama ili žičanom mrežom, često smješten izvan trajnih čvrstih nastambi u kojima se životinje koje se drže u kavezima ili stajama/odjeljcima mogu slobodno kretati u određenim vremenskim razdobljima u skladu sa svojim etološkim i fiziološkim potrebama;
20. *staja* – mali prostor omeđen s tri strane, obično s jaslama za hranu i bočnim pregradama, u kojem se drži jedna ili dvije privezane životinje;
21. *njega* – obuhvaća sve oblike odnosa između životinja namijenjenih ili stvarno korištenih u pokusima i čovjeka.
Njega obuhvaća sva materijalna i nematerijalna sredstva koja čovjek koristi da bi pojedinu životinju doveo i održao u fizičkom i duševnom stanju u kojem najmanje pati i postiže najbolje rezultate u pokusima.
Njega počinje od trenutka kad se životinja namijeni za korištenje u pokusima i nastavlja se sve do usmrćenja životinje ili njezina zbrinjavanja na neki drugi način, nakon okončanja pokusa, a u skladu s člankom 9. ovoga Pravilnika;
22. *odgovorna osoba* – osoba odgovorna u skladu s člankom 32. stavkom 3. Zakona o zaštiti životinja;
23. *osoba odgovorna za zaštitu životinja* – osoba koja nadzire osiguranje dobrobiti i zdravlja životinja i to od smještaja životinja, tijekom njihovog korištenja u pokusu do završetka pokusa.

Članak 3.

Ovaj se Pravilnik primjenjuje na korištenje životinja samo u pokusima koji se provode za sljedeće potrebe:

- (a) razvoj, proizvodnju, ispitivanje kvalitete, učinkovitost i sigurnosti lijekova, namirnica i drugih tvari ili proizvoda:
  - za izbjegavanje, prevenciju, dijagnozu ili liječenje bolesti, narušenog zdravlja ili drugih odstupanja ili njihovih učinaka na ljude, životinje ili biljke;
  - za procjenu, otkrivanje reguliranja ili promjenu fiziološkog stanja ljudi, životinja ili biljaka;
- (b) zaštitu okoliša u interesu zdravlja ili dobrobiti ljudi ili životinja;
- (c) temeljna istraživanja;
- (d) edukaciju i osposobljavanje.

Članak 4.

Zabranjeno je obavljati pokuse na ugroženim životinjskim vrstama navedenim u Dodatku I. Pravilnika o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama (»Narodne novine«, broj 72/09 i 143/10)[\[2\]](#), osim ako su ciljevi pokusa u skladu s prethodno navedenim Pravilnikom i odnose na:

- (a) istraživanje u svrhu očuvanja dotičnih vrsta ili
- (b) bitne biomedicinske svrhe, kada je dokazano da je vrsta na koju se isto odnosi jedina odgovarajuća za tu namjenu.

Članak 5.

(1) Svako životinji koja se koristi ili se namjerava koristiti u pokusu, primjereno njezinom zdravlju i dobrobiti, mora se osigurati:

- (a) smještaj u odgovarajućoj nastambi;
  - (b) primjeren okoliš i barem minimalna sloboda kretanja;
  - (c) hrana i voda; te
  - (d) odgovarajuća skrb .
- (2) Svako ograničenje zadovoljenja fizioloških i etoloških potreba pokusnih životinja mora biti svedeno na najmanju moguću mjeru.
- (3) Uvjeti okoliša u kojima se životinje uzgajaju, drže ili koriste, moraju se svakodnevno provjeravati.
- (4) Voditelj pokusa i voditelj nastambi za pokusne životinje moraju redovito pratiti zdravstveno stanje i dobrobit pokusnih životinja kako bi se spriječila bol, patnja, iscrpljenost ili trajna ozljeda.
- (5) Voditelj pokusa i voditelj nastambi za pokusne životinje moraju odrediti i osigurati provođenje postupaka u svrhu što žurnijeg otklanjanja bilo kojega otkrivenog nedostatka ili patnje pokusnih životinja.
- (6) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se u skladu s Dodatkom II. ovoga Pravilnika.

Članak 6.

Veterinarski inspektori/sluzbeni veterinari moraju biti osposobljeni u svrhu pravilne primjene odredaba ovoga Pravilnika.

Članak 7.

- (1) Pokus provodi voditelj pokusa ili se provodi pod njegovim izravnim nadzorom.
- (2) Pokus se ne smije provoditi ukoliko je prihvatljiva i na raspolaganju druga znanstveno zadovoljavajuća metoda za dobivanje traženog rezultata koja ne zahtijeva korištenje životinja.
- (3) Kada treba provesti pokus, potrebno je pažljivo razmotriti izbor vrsta životinja te obrazložiti razloge za korištenje dotične vrste životinja. Prilikom odabira pokusa potrebno je izabrati onaj u kojem se koristi najprikladnija vrsta životinja, minimalni broj životinja, životinje s najnižim stupnjem neurofiziološke osjetljivosti, koji uzrokuje najmanje boli, patnje, iscrpljenosti ili trajnih ozljeda i za kojeg je najvjerojatnije da će pružiti zadovoljavajuće rezultate.
- (4) Pokusi na divljim životinjama ne smiju se provoditi osim ako pokusi na drugim vrstama životinja ne bi zadovoljili ciljeve pokusa.
- (5) Pokus se mora oblikovati tako da se izbjegne iscrpljenost, nepotrebna bol i patnja pokusnih životinja. Pokusi se moraju provoditi u skladu s člancima 8. i 9. ovoga Pravilnika.

Članak 8.

- (1) Svi pokusi se provode uz primjenu opće ili lokalne anestezije.
- (2) Odredbe stavka 1. ovoga članka ne primjenjuju se kada:
- (a) se prosudi da je anestezija traumatičnija za životinju od samog pokusa;
  - (b) je anestezija nekompatibilna s ciljem pokusa. Da se takav postupak ne bi provodio nepotrebno, potrebno je u zahtjevu za odobravanje pokusa na životinjama obrazložiti razloge zbog kojih je upotreba anestezije nekompatibilna s ciljem pokusa. Anestezija se koristi u slučaju ozljeda koje mogu uzrokovati jaku bol.
- (3) Ukoliko anestezija nije moguća, koriste se analgezija ili druge prikladne metode kako bi se osiguralo da bol, iscrpljenost, patnja ili ozljeda budu svedeni na najmanju mjeru i da životinja nije podvrgnuta jakoj boli, iscrpljenosti ili patnji.
- (4) Pod uvjetom da je ta aktivnost u skladu s ciljem pokusa, životinji koja trpi značajnu bol nakon što je popustila anestezija, treba pravodobno dati sredstva protiv boli ili, ukoliko to nije moguće, životinju treba odmah usmrtniti na način koji joj neće uzrokovati dodatnu patnju.

Članak 9.

- (1) Po završetku pokusa, donosi se odluka o tome hoće li životinja biti usmrćena. Životinju je potrebno usmrtniti ukoliko postoji i najmanja mogućnost, iako je u svakom drugom pogledu vraćena u normalno zdravstveno stanje, da će trpjeti trajne boli i iscrpljenost ili ako ne mogu biti ispunjeni uvjeti iz članka 5. ovoga Pravilnika.
- (2) Odluke iz stavka 1. ovoga članka donosi voditelj pokusa ili voditelj nastambe u kojoj se provode pokusi, a ako on nije doktor veterinarske medicine (u daljnjem tekstu: veterinar), tada uz mišljenje istoga.
- (3) Ako po završetku pokusa životinja neće biti usmrćena, mora joj biti osigurana njega primjerena njezinom zdravstvenom stanju kao i nadzor veterinaru te osigurani odgovarajući uvjeti iz članka 5. ovoga Pravilnika.
- (4) Uvjeti iz stavka 3. ovoga članka nije potrebno primijeniti u slučaju kada, prema mišljenju veterinaru, životinja ne bi posljedično patila zbog toga.

(5) U slučaju da se na kraju pokusa životinju usmrćuje ili joj se ne mogu osigurati uvjeti iz članka 5. ovoga Pravilnika, treba je usmrtiti što je prije moguće.

Članak 10.

- (1) Životinju se ponovno smije upotrijebiti u pokusu samo na način određen ovim Pravilnikom.
- (2) Životinju se u pokusima koji uzrokuju jaku bol, iscrpljenost ili istovjetnu patnju smije koristiti samo jednom.

Članak 11.

Ne isključujući druge odredbe ovoga Pravilnika, životinju se može pustiti na slobodu pod uvjetom da je provedena najveća moguća zaštita njezine dobrobiti te ukoliko njezino zdravstveno stanje dopušta takav postupak i ako ne postoji opasnost za javno zdravlje i okoliš.

Članak 12.

- (1) Pokuse na životinjama mogu provoditi samo pravne osobe u kojima se provode pokusi na životinjama te pravne osobe koje koriste životinje u obrazovne svrhe, registrirane za obavljanje pokusa na životinjama od strane Uprave za veterinarstvo.
- (2) Pravne ili fizičke osobe koje koriste životinje za proizvodnju bioloških pripravaka moraju biti odobrene od Uprave za veterinarstvo.
- (3) Uprava za veterinarstvo registrira objekte iz stavka 1. ovoga članka s identifikacijskim brojem koji se upisuje u evidenciju u obliku elektroničke baze pri Upravi za veterinarstvo.
- (4) Uprava za veterinarstvo izdaje odobrenje iz stavka 2. ovoga članka s identifikacijskim brojem koji se upisuje u evidenciju u obliku elektroničke baze pri Upravi za veterinarstvo.
- (5) Za svaki planirani pokus na životinjama te za korištenje životinja u obrazovne svrhe ili za proizvodnju bioloških pripravaka, pravne ili fizičke osobe iz stavka 1. i 2. ovoga članka moraju prethodno podnijeti zahtjev Upravi za veterinarstvo za odobrenje obavljanja pokusa odnosno proizvodnju bioloških pripravaka.
- (6) Ukoliko se planira životinju podvrgnuti pokusu u kojem će ili može osjetiti jaku bol koja će trajati dulje vrijeme, takav se pokus mora posebno prijaviti i obrazložiti razloge za njegovo provođenje. Takav se pokus neće odobriti ako se procijeni da se istim ne osiguravaju rezultati bitni za potrebe ljudi ili životinja.
- (7) U zahtjevu za odobrenje provođenja pokusa na životinjama odnosno proizvodnju bioloških pripravaka moraju biti navedeni najmanje sljedeći podaci:
  - (a) naziv i adresa pravne ili fizičke osobe koja podnosi zahtjev za odobrenje pokusa na životinjama;
  - (b) naziv i adresa pravne ili fizičke osobe /mjesta gdje se pokus provodi;
  - (c) naziv i svrha planiranog pokusa;
  - (d) vrsta, pasmina i broj životinja koje će se koristiti u pokusu;
  - (e) ime, prezime te stručna sprema voditelja pokusa i njegovog zamjenika;
  - (f) ime, prezime te stručna sprema voditelja nastambi za pokusne životinje i njegovog zamjenika;
  - (g) ime i prezime odgovorne osobe (doktora veterinarske medicine pod čijim nadzorom se obavlja kirurški zahvat na životinji ako osoba koja obavlja kirurški zahvat nije veterinar);
  - (h) trajanje pokusa, odnosno razdoblje za koje se traži odobrenje;
  - (i) znanstvena i etička opravdanost pokusa;
  - (j) ime i prezime osobe odgovorne za zaštitu životinja;
  - (k) hoće li životinja trpjeti jaku i dugotrajnu bol te obrazloženje za provođenje takvog pokusa;
  - (l) ukoliko je anestezija nekompatibilna s ciljem pokusa obrazložiti razloge za provođenje takvog pokusa;
  - (m) o postupanju sa životinjama po završetku pokusa, i
  - (n) o razlogu usmrćivanja životinje te obrazloženje odabrane metode usmrćivanja.

Članak 13.

- (1) Pravne ili fizičke osobe iz članka 12. stavka 1. i 2. ovoga Pravilnika jednom godišnje do kraja siječnja tekuće godine dostavljaju Upravi za veterinarstvo podatke o korištenju životinja u pokusima na obrascima iz Dodatka IV. ovoga Pravilnika.
- (2) Pravne ili fizičke osobe iz stavka 1. ovoga članka dužne su podatke o korištenju životinja u pokusima isporučiti u Središnji informacijski sustav Uprave za veterinarstvo.
- (3) Uprava za veterinarstvo na temelju podataka iz stavka 1. ovoga Pravilnika sastavlja o istima izvješće i jednom godišnje objavljuje statističke podatke.
- (4) Komercijalno osjetljivi podaci dostavljeni u skladu sa zahtjevima ovoga Pravilnika povjerljive su naravi i nisu dostupni javnosti.

Članak 14.

- (1) Osobe uključene u provođenje pokusa na životinjama, uključujući potrebne kontrole životinja od njihove strane, moraju biti osposobljene za navedene poslove u skladu s Dodatkom III. ovoga Pravilnika i to:
  - (a) osobe koja se brinu za životinje u objektima za uzgoj životinja te u objektima za opskrbu životinjama ukoliko u njima životinje borave kao i u objektima za provođenje pokusa na životinjama te objektima za proizvodnju bioloških pripravaka moraju imati završeno osposobljavanje na tečaju u trajanju od najmanje 30 sati;
  - (b) voditelji nastambi za životinje i njihovi zamjenici moraju imati završeno osposobljavanje na tečaju u trajanju od najmanje 60 sati;
  - (c) iznimno, kad životinje koje su namijenjene korištenju u pokusima i za proizvodnju bioloških pripravaka potječu s gospodarstava registriranih u skladu s posebnim propisima, voditelji nastambi za životinje i njihovi zamjenici koji su ujedno osobe koje se brinu za životinje na takvom gospodarstvu ne trebaju imati završeno osposobljavanje iz točke a) ovoga stavka;
  - (d) osobe koje provode pokuse na životinjama moraju imati završeno osposobljavanje na tečaju u trajanju od najmanje 60 sati;
  - (e) voditelj pokusa i njegov zamjenik moraju imati završeno osposobljavanje na tečaju koji traje najmanje 60 sati;
  - (f) odgovorna osoba te veterinar odgovoran za zaštitu životinja ili osoba odgovorna za zaštitu životinja moraju imati završeno osposobljavanje na tečaju koji traje najmanje 60 sati.
- (2) Osposobljavanje se provodi na tečajevima u obliku predavanja i praktičnih prikaza po programima za koje suglasnost daje Uprava za veterinarstvo. Programi osposobljavanja moraju obuhvaćati najmanje sadržaje iz Dodatka III. ovoga Pravilnika. Po završenom osposobljavanju organizator je dužan

sudionicima izdati potvrdu o osposobljenosti.

- (3) Svaki program iz stavka 2. ovoga članka dobiva jedinstveni identifikacijski broj koji se upisuje u evidenciju u obliku elektroničke baze pri Upravi za veterinarstvo.
- (4) Osposobljavanje iz stavka 2. ovoga članka mogu provoditi pravne ili fizičke osobe registrirane za djelatnost provođenja edukacije koje posjeduju dovoljno stručnog osoblja te koje osiguraju program za provođenje osposobljavanja iz stavka 3. ovoga članka.
- (5) Svaka pravna ili fizička osoba koja obavlja osposobljavanje iz stavka 2. ovoga članka mora biti registrirana pri Upravi za veterinarstvo koja joj dodjeljuje identifikacijski broj i upisuje u evidenciju u obliku elektroničke baze pri Upravi za veterinarstvo.
- (6) Uprava za veterinarstvo priznaje tečajeve za osposobljavanje osoblja koji su provedeni od strane akreditirane organizacije s poslovnim nastanom u državi članici Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) u kojoj je osposobljavanje obavljeno te iste upisuje u bazu iz stavka 3. ovoga članka.
- (7) O izdanim svjedodžbama Uprava za veterinarstvo vodi evidenciju u obliku elektroničke baze.
- (8) Osobe koje provode ili nadziru provođenje pokusa moraju biti osposobljene osobito u znanstvenoj disciplini koja odgovara planiranom pokusu kao i za njegu pokusnih životinja o čemu moraju posjedovati dokaz koji daju na uvid na zahtjev veterinarskog inspektora/sluzbenog veterinarara.

Članak 15.

- (1) Pravne ili fizičke osobe za uzgoj i/ili opskrbu životinjama moraju biti odobrene od Uprave za veterinarstvo te moraju udovoljavati uvjetima iz članka 5. i 14. ovoga Pravilnika osim ako nisu izuzete na temelju članka 19. stavka 4. ili članka 21. ovoga Pravilnika.
- (2) Pravne ili fizičke osobe za opskrbu životinjama nabavljaju životinje isključivo iz pravnih ili fizičkih osoba za uzgoj životinja ili iz drugih pravnih ili fizičkih osoba za opskrbu životinjama osim ako životinje nisu uvezene ili uzete iz divljine u skladu sa odredbama ovoga Pravilnika.
- (3) Pravne ili fizičke osobe za opskrbu životinjama mogu nabavljati životinje za pokuse i sa farmi registriranih u skladu s posebnim propisima.

Članak 16.

Pri postupku odobrenja iz članka 15. ovoga Pravilnika, Uprava za veterinarstvo na prijedlog pravne ili fizičke osobe iz članka 15. ovoga Pravilnika imenuje odgovornu osobu za zaštitu životinja koja je nadležna za brigu o životinjama ili pripremu odgovarajuće njege za one vrste životinja koje uzgajaju ili drže pravne ili fizičke osobe za uzgoj životinja i/ili opskrbu životinjama i koja osigurava udovoljavanje uvjetima iz članka 5. i 14. ovoga Pravilnika.

Članak 17.

- (1) Pravne ili fizičke osobe za uzgoj životinja i pravne ili fizičke osobe za opskrbu životinjama moraju voditi evidenciju o broju i vrstama prodanih ili isporučeni životinja, datumima prodaje ili isporuke, imenima i adresama primatelja i broju i vrstama uginulih životinja dok su boravile u predmetnoj pravnoj ili fizičkoj osobi za uzgoj ili opskrbu.
- (2) Pravne ili fizičke osobe iz stavka 1. ovoga članka moraju evidenciju čuvati najmanje tri godine od datuma posljednjeg unosa i moraju je dati na uvid na zahtjev veterinarskog inspektora/sluzbenog veterinarara.

Članak 18.

- (1) Svaki pas, mačka i nečovjekoliki majmun u svakoj pravnoj ili fizičkoj osobi za uzgoj životinja i/ili pravnoj ili fizičkoj osobi za opskrbu životinjama kao i pravnoj osobi koja provodi pokuse na životinjama mora biti označen jedinstvenom identifikacijskom oznakom prije odbijanja od majke, i to na najmanje moguće bolan način, osim u slučajevima iz stavka 3. ovoga članka.
- (2) Neoznačeni psi, mačke i nečovjekoliki majmuni primljeni prvi puta u neku od pravnih ili fizičkih osoba, a nakon odbijanja od majke, moraju biti označeni što je moguće prije u skladu s posebnim propisima o označavanju životinja.
- (3) Za pse, mačke i nečovjekolike majmune koji se, prije odbijanja od majke, premještaju iz jedne od pravnih ili fizičkih osoba, u drugu, i kada ih nije praktično unaprijed označiti na način naveden u stavku 1. ovoga članka, vodi se potpuna dokumentirana evidencija (u kojoj su posebice specificirane identifikacijske oznake njihovih majki) koja mora biti čuvana u pravnoj ili fizičkoj osobi u koju su premješteni, sve dok ne budu označeni.
- (4) Identifikacijske oznake i podaci o podrijetlu svakog psa, mačke ili nečovjekolikog majmuna unose se u evidenciju svake pravne ili fizičke osobe u kojoj borave.

Članak 19.

- (1) Pravne osobe u kojima se provode pokusi moraju biti opremljene odgovarajućim uređajima i opremom prikladnom za vrste životinja koje se koriste kao i za provođenje pokusa na njima. Njihova izvedba, izgradnja i funkcioniranje trebaju osigurati što je moguće učinkovitije provođenje pokusa, s ciljem dobivanja pouzdanih rezultata uz korištenje najmanjeg potrebnog broja životinja i najmanji stupanj boli, patnje, iscrpljenosti ili trajnog oštećenja.
- (2) U svakoj pravnoj osobi koja provodi pokuse potrebno je:
  - (a) administrativno odrediti osobu ili osobe koje su odgovorne za njegu životinja i ispravan rad opreme;
  - (b) osigurati dovoljan broj osposobljenog osoblja;
  - (c) osigurati primjerenu veterinarsku skrb (savjete i liječenje) i
  - (d) odrediti veterinaru ili drugu osobu odgovornu za zaštitu životinja, osposobljenu za osiguranje zaštite životinja.
- (3) Pokusi se mogu obavljati i izvan pravnih osoba koje provode pokuse na životinjama po odobrenju Uprave za veterinarstvo.
- (4) U pravnim osobama u kojima se provode pokusi na životinjama koriste se samo životinje iz pravnih ili fizičkih osoba za uzgoj životinja i/ili pravnih ili fizičkih osoba za opskrbu životinjama, ukoliko nije dobiveno opće ili posebno izuzeće na temelju odobrenja Uprave za veterinarstvo. Kad god je to moguće, za pokuse se koriste u tu svrhu uzgojene životinje.
- (5) Napuštene domaće životinje i napušteni psi i mačke ne smiju se koristiti u pokusima. Opće izuzeće iz stavka 4. ovoga članka ne smije se primjenjivati na napuštene pse i mačke.
- (6) Pravne osobe koje provode pokuse na životinjama moraju voditi evidenciju o svim korištenim životinjama. U toj evidenciji bilježe se podaci o broju i vrstama svih nabavljenih životinja, podaci o organizaciji od koje su nabavljene i datum njihovog dolaska. Takva evidencija čuva se najmanje tri godine od zadnjeg unosa podataka i daje na zahtjev veterinarskog inspektora/sluzbenog veterinarara na uvid.

Članak 20.

- (1) Pravne osobe iz članka 12. stavka 1. registrira Uprava za veterinarstvo na temelju podnesenog zahtjeva.
- (2) Pravne ili fizičke osobe iz članka 12. stavka 2. odobrava Uprava za veterinarstvo na temelju podnesenog zahtjeva za odobravanje.
- (3) Pravne ili fizičke osobe iz članka 15. stavka 1. ovoga Pravilnika odobrava Uprava za veterinarstvo na temelju podnesenog zahtjeva za odobravanje.
- (4) Na temelju zahtjeva iz stavka 2. i 3. ovoga članka ravnatelj Uprave za veterinarstvo imenuje stručno povjerenstvo koje utvrđuje ispunjava li pravna ili fizička osoba iz stavka 2. ovoga članka uvjete iz ovoga Pravilnika. Na temelju mišljenja stručnog povjerenstva, ravnatelj Uprave za veterinarstvo izdaje odobrenje s jedinstvenim brojem te se pravna ili fizička osoba upisuje u evidenciju u obliku elektroničke baze pri Upravi za veterinarstvo.

- (5) Pri registraciji pravne osobe iz stavka 1. ovoga članka mora biti navedena odgovorna osoba za zaštitu životinja te osoba koja skrbi o životinjama.
- (6) U odobrenju pravne ili fizičke osobe iz stavka 2. i 3. ovoga članka mora biti navedena odgovorna osoba za zaštitu životinja te osoba koja skrbi o životinjama.
- (7) Ako pravna ili fizička osoba za uzgoj životinja obavlja i djelatnost pravne ili fizičke osobe za opskrbu životinjama potrebno je samo jedno odobrenje za potrebe članka 15. ovoga Pravilnika, s tim da navedene pravne ili fizičke osobe moraju zadovoljavati odgovarajuće odredbe ovoga Pravilnika koje se odnose i na pravne ili fizičke osobe za uzgoj životinja i na pravne ili fizičke osobe za opskrbu životinjama.
- (8) Ako pravna osoba za provođenje pokusa na životinjama ili pravna ili fizička osoba za proizvodnju bioloških pripravaka uzgaja u svojim objektima životinje koje koristi u pokusima odnosno za proizvodnju bioloških pripravaka i ako njima opskrbljuje druge pravne ili fizičke osobe potrebno je samo jedno odobrenje za potrebe članaka 15. i 19. ovoga Pravilnika. Međutim, pravne ili fizičke osobe moraju zadovoljavati odgovarajuće odredbe ovoga Pravilnika koje se odnose i na pravne ili fizičke osobe za uzgoj životinja, pravne ili fizičke osobe za opskrbu životinjama kao i na pravne osobe u kojima se provode pokusi na životinjama.
- (9) Odobrenje se može oduzeti ako pravna ili fizička osoba više ne udovoljava propisanim uvjetima.

Članak 21.

Životinje vrsta navedenih u Dodatku I. ovoga Pravilnika, namijenjene korištenju u pokusima, moraju biti uzgojene životinje, osim u slučajevima kada Uprava za veterinarstvo odobri opće ili posebno izuzeće na način određen ovim Pravilnikom.

Članak 22.

- (1) Kako bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje pokusa, priznaju se rezultati pokusa provedenih na području država članica EU, osim ako je potrebno daljnje testiranje kako bi se zaštitilo javno zdravlje i sigurnost.
- (2) Kako bi se postigla svrha iz stavka 1. ovoga članka, Uprava za veterinarstvo dostavlja Europskoj komisiji (u daljnjem tekstu: Komisija) informacije o zakonodavstvu i upravnoj praksi koji se odnose na pokuse sa životinjama, uključujući uvjete koje treba ispuniti prije stavljanja proizvoda na tržište. Također je potrebno dostaviti informacije o provedenim pokusima i odobravanju ili bilo koje druge administrativne podatke koji se odnose na ove pokuse.

Članak 23.

Ukoliko su na raspolaganju, umjesto pokusa trebaju se koristiti prikladne alternativne tehnike koje mogu dati iste podatke kao što su oni dobiveni korištenjem životinja u pokusima, ali koje uključuju manje životinja ili manje bolne postupke.

Članak 24.

Uprava za veterinarstvo svake tri godine obavještava Komisiju o mjerama poduzetim u ovom području i dostavlja odgovarajući sažetak podataka prikupljenih u skladu s odredbama članka 13. ovoga Pravilnika.

Članak 25.

Dodaci I. do IV. tiskani su u prilogu ovoga Pravilnika i njegov su sastavni dio.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 26.

Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o uvjetima držanja pokusnih životinja, posebnim uvjetima za nastambe i vrstama pokusa (»Narodne novine«, broj 176/04) i Pravilnik o vođenju evidencija o pokusnim životinjama i vrstama pokusa (»Narodne novine«, broj 176/04).

Članak 27.

Obveze iz članka 14. ovoga Pravilnika moraju biti ispunjene 6 mjeseci nakon izdavanja suglasnosti od strane Uprave za veterinarstvo za prvi tečaj.

Članak 28.

- (1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama«.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, odredbe članka 22. i 24. ovoga Pravilnika stupaju na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u članstvo Europske unije.

Klasa: 011-02/11-01/62

Urbroj: 525-06-1-0255/11-1

Zagreb, 15. ožujka 2011.

Potpredsjednik Vlade
Republike Hrvatske i ministar poljoprivrede, ribarstva i
ruralnog razvoja
Petar Čobanković, v. r.

DODATAK I.

POPIS ŽIVOTINJA KOJE SE KORISTE U POKUSIMA IZ ČLANKA 21. OVOGA PRAVILNIKA

- miš (*Mus musculus*)
- štakor (*Rattus norvegicus*)
- zamorčić (*Cavia porcellus*)
- zlatni hrčak (*Mesocricetus auratus*)
- kunić (*Oryctolagus cuniculus*)
- nečovjekoliki majmuni
- pas (*Canis familiaris*)
- mačka (*Felis catus*)
- prepelica (*Coturnix coturnix*).

DODATAK II.

NJEGA I SMJEŠTAJ ŽIVOTINJA

(članak 5. Pravilnika)

Opće odredbe
Poglavlje 1.

- Životinje koje se koriste za pokuse i druge znanstvene svrhe moraju biti primjereno njegovane, ne smije ih se nepotrebno izlagati boli, patnji, iscrpljenosti ili trajnom ozljeđivanju, a kad je to neizbježno isto se mora svesti na najmanju moguću mjeru. Stoga se:
  - svim pokusnim životinjama mora osigurati smještaj, okoliš, mogućnost barem minimalnog kretanja, hrana, voda i njega koji su primjereni njihovu zdravlju i dobrobiti;
  - bilo koje ograničenje fizioloških i etoloških potreba mora smanjiti što je više moguće.
- U ovom Dodatku sastavljene su određene preporuke na temelju saznanja i prakse za smještaj i njegu životinja. U njemu su objašnjena i dopunjena osnovna načela utvrđena u članku 5. ovoga Pravilnika s ciljem primjerene provedbe ovoga Pravilnika.
- Pokusi se mogu obavljati i u terenskim uvjetima na životinjama koje žive slobodno i samostalno se brinu za sebe odnosno na divljim životinjama. Velika većina životinja koje se koriste u pokusima mora se iz praktičnih razloga držati pod određenom fizičkom kontrolom u objektima poput vanjskih torova pa sve do kaveza za male životinje u laboratorijskim nastambama za životinje.
- Postojeću opremu u nastambama za životinje, do zamjene, mora se prilagoditi na način da se udovolji propisanim uvjetima prilagođavajući broj i veličinu životinja koje se stavljaju u postojeće kaveze i odjeljke.
- Životinje koje se koriste u pokusima, a za koje je to primjereno da se iz praktičnih razloga drže u vanjskim objektima poput staja/ispusta/obora pa sve do kaveza za male životinje u laboratorijskim nastambama za životinje, moraju biti redovito kontrolirane.

Objekti i oprema
Poglavlje 2.*Funkcija i izgradnja*

- Svaki objekt treba biti konstruiran, izgrađen i održavan tako da osigura prikladan okoliš za u njemu smještene životinje te da u njega ne mogu ulaziti neovlaštene osobe.
- Objekte koji su dio većih kompleksa zgrada treba također zaštititi odgovarajućim građevinskim mjerama i rješenjima kojima se ograničava broj ulaza i sprječava neovlašteno kretanje.
- U objektima moraju postojati programi održavanja kako bi se spriječili kvarovi na opremi.

Prostori za smještaj životinja

- Prostorije je potrebno redovito i učinkovito čistiti i održavati zadovoljavajući standard higijene. Stropovi i zidovi moraju biti otporni na oštećenja, s glatkim, nepropusnim površinama koje se lako peru. Posebna pozornost mora se posvetiti izvođenju spojeva s vratima, vodovima, cijevima i električnim vodovima. Ako postoje vrata i prozori, treba ih izvesti ili zaštititi tako da sprječavaju ulaz drugih životinja. Prema potrebi, u vrata se može ugraditi prozor za nadzor. Podovi trebaju biti glatki, nepropusni, s površinom koja nije skliska i koja se lako pere te koja može bez oštećenja izdržati teret različitih postolja i druge teške opreme. Odvodi, ako postoje, trebaju biti na odgovarajući način prekriveni i zaštićeni od ulaska životinja.
- Površine zidova i podova prostorija u kojima se životinje mogu slobodno kretati trebaju biti od posebno otpornog materijala kako bi izdržali uobičajeno trošenje od strane životinja te postupke čišćenja. Materijal ne smije biti opasan po zdravlje životinja i treba biti takav da se životinje ne mogu ozlijediti. U takvim prostorijama moraju biti osigurani odvodi. Oprema ili pribor moraju biti dodatno zaštićeni da ih životinje ne oštete ili da se same ne povrijede. Ako su osigurane vanjske površine za kretanje ili šetnju, moraju se, prema potrebi, poduzeti odgovarajuće mjere da se spriječi pristup javnosti i drugih životinja.
- Prostorije namijenjene za držanje domaćih životinja (goveda, ovaca, koza, svinja, konja, peradi, itd.) moraju udovoljavati najmanje uvjetima određenim posebnim propisima iz područja zaštite životinja koje se drže u svrhu proizvodnje.
- Većina prostora za smještaj životinja najčešće je napravljena za smještaj glodavaca, međutim ti se prostori mogu koristiti i za veće vrste životinja. U istim prostorima ne smiju se zajedno držati vrste životinja koje nisu kompatibilne.
- U prostorima za smještaj životinja mora biti osiguran prostor i oprema za rukovanje životinjama i provođenje manjih pokusa i postupaka, ako je to potrebno.

Laboratoriji i prostorije za pokuse opće i posebne namjene

- U nastambama za uzgoj ili opskrbu životinjama treba biti na raspolaganju odgovarajuća oprema za pošiljke životinja koje su pripremljene za otpremu.
- Sve nastambe moraju raspolagati minimalnom laboratorijskom opremom potrebnom za provođenje postupaka kao što su jednostavni dijagnostički testovi, post-mortem ispitivanja i/ili prikupljanje uzoraka namijenjenih detaljnijim ispitivanjima.
- Novonabavljene životinje moraju se staviti u karantenu da ne bi ugrozile životinje koje se već nalaze u nastambi. Kad se pokus ili promatranje ne provodi u nastambi za životinje, potrebno je osigurati prostoriju za provođenje pokusa opće i posebne namjene.
- Bolesne ili ozlijeđene životinje moraju biti smještene odvojeno te im trebaju biti osigurani primjeren smještaj, hrana i voda za piće ili druge tekućine.
- Za provođenje pokusa u kojima se obavljaju kirurški zahvati, treba osigurati jednu ili više odvojenih prostorija primjereno opremljenih za obavljanje kirurških zahvata u sterilnim uvjetima. Kada je to potrebno, za postoperativni oporavak životinje treba osigurati prikladnu opremu ili prostoriju.

1.4. Pomoćne prostorije

- Spremišta za hranu trebaju biti hladna, suha te zaštićena od ulaska štetoina i kukaca. Ostali materijali koji mogu biti onečišćeni ili na bilo koji način opasni, moraju biti uskladišteni odvojeno.
  - Za čiste kaveze, instrumente i sličnu drugu opremu moraju biti osigurane zasebne skladišne prostorije.
  - Prostorije za čišćenje i pranje trebaju biti dovoljno prostrane da u njih stane oprema potrebna za dekontaminaciju i čišćenje upotrijebljene opreme. Pri postupku čišćenja moraju biti odvojeni putovi očišćene i prljave opreme radi sprječavanja prljanja očišćene opreme. Površine zidova i podova trebaju biti zaštićene odgovarajućim materijalom, a ventilacijski sustav treba biti dovoljnog kapaciteta da osigura izbacivanje suvišne topline i vlage.
  - Odlaganje lešina životinja i drugih nusproizvoda životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi, mora se obavljati u skladu s posebnim propisima.
- Posebne mjere opreza moraju se poduzete u vezi s toksičnim ili radioaktivnim otpadom u skladu s posebnim propisima o zaštiti okoliša.
- Izvedba i konstrukcija pomoćnih prostorija treba odgovarati uvjetima za prostorije za smještaj životinja. Hodnici moraju biti dovoljno široki da se pokretna oprema može lako premeštati.

2. ŽIVOTNI UVJETI U PROSTORIJAMA ZA SMJEŠTAJ ŽIVOTINJA I NJIHOVA KONTROLA

Prozračivanje

23. U prostorima za smještaj mora biti osiguran odgovarajući sustav za prozračivanje koji udovoljava zahtjevima u njima smještenih vrsta vezano za opskrbu svježim zrakom te ublažavanje različitih mirisa, smrdljivih plinova, smanjenja koncentracije prašine i uzročnika zaraznih bolesti kao i odstranjivanje suvišne topline i vlage.

24. Sustav prozračivanja pri normalnoj gustoći naseljenosti prostora treba biti takav da osigura 15 – 20 promjena zraka u jednom satu. Ukoliko se u prostoru nalazi mali broj životinja može biti dovoljno i 8 – 10 promjena zraka u jednom satu. Zabranjeno je kruženje neobnovljenog zraka. Sustav za prozračivanje ne može se koristiti da bi se njime prikrilo stanje zbog nedovoljnog čišćenja nastambe. U drugim okolnostima može biti potrebna i veća učestalost promjena zraka.

25. Sustav prozračivanja treba biti tako izveden da se izbjegne štetan utjecaj propuha.

26. Pušenje u prostorijama u kojima se nalaze životinje je zabranjeno.

Temperatura

27. U tablici 1. navedena je skala unutar koje se preporučuje održavati temperaturu. Brojke se odnose na odrasle i zdrave životinje. U nastambama s novorođenim i mladim životinjama temperatura treba biti prilagođena njihovim potrebama, a često je mnogo viša. Temperaturu prostorija potrebno je regulirati i prema mogućim promjenama toplinske regulacije životinja koje mogu nastati kao posljedica posebnih fizioloških uvjeta ili učinaka pokusa.

28. Sustav za prozračivanje treba biti takav da, prema potrebi, može osigurati grijanje ili hlađenje zraka.

29. U nastambama za životinje potrebno je osigurati preciznu kontrolu temperature, jer je temperatura okoline fizički čimbenik koji ima značajan učinak na metabolizam svih životinja.

Vlaga

30. Relativna vlaga u nastambama za životinje treba biti primjerena pojedinim vrstama životinja smještenim u njima te se uobičajeno održavati na 55 % +/- 10 %. Vrijednosti ispod 40 % i iznad 70 % relativne vlage u duljim razdobljima potrebno je izbjegavati.

Osvjetljenje

31. U prostorijama bez prozora potrebno je osigurati kontrolirano osvjetljenje kako bi se zadovoljile biološke potrebe životinja i osigurala zadovoljavajuća radna okolina. Također je potrebno kontrolirati jačinu svjetlosti i ciklus svjetla i mraka. Kod držanja albino životinja potrebno je voditi računa o njihovoj osjetljivosti na svjetlost (vidi također točku 33. ovoga Dodatka).

Buka

32. Nastambe za životinje i laboratoriji u kojima se provode pokusi trebaju biti izolirani od glasnih izvora buke u čujnim i višim frekvencijama kako bi se spriječile smetnje u ponašanju i fiziologiji životinja. Da bi se izbjegao negativan utjecaj iznenadne buke ponekad je preporučljivo u nastambama za životinje i laboratorijima u kojima se provode pokusi predvidjeti stalan zvuk umjerene jakosti poput tihe glazbe.

Sustavi uzbunjivanja

33. Objekt u kojem je smješten velik broj životinja treba posebno zaštititi postavljanjem uređaja za otkrivanje vatre i za otkrivanje neovlaštenog ulaska osoba.

34. Potrebno je ugraditi odgovarajući kontrolni uređaj vezano uz pogon grijanja i prozračivanja. Ukoliko je opravdano, treba predvidjeti pomoćni generator za podršku sustavu održavanja životnih funkcija životinja i osvjetljenje u slučaju kvara ili nestanka struje. Jasne upute o postupku u hitnim slučajevima moraju biti izložene na istaknutim mjestima. Za akvarije s ribama potrebno je osigurati sustave za uzbunjivanje za slučaj kvara na dovodu vode. Potrebno je pobrinuti se da rad sustava za uzbunjivanje uzrokuje što je moguće manje smetnji životinjama.

NJEGA ŽIVOTINJA

Zdravlje

35. Životinje, smještaj i njega životinja trebaju biti redovito pregledavani od strane veterinaru ili druge stručne osobe.

36. U skladu s procjenom moguće opasnosti za životinje, potrebno je osigurati odgovarajuće zdravlje i higijenu osoblja.

Hvatanje životinja

37. Divlje i nepripitljive životinje trebaju humanim metodama hvatati osobe sa iskustvom koje imaju temeljno znanje o uobičajenom ponašanju i obitavalištima životinja koje hvataju. Ako je pri postupku hvatanja životinja potrebno primijeniti anestetik ili neko drugo narkotičko sredstvo, njih mora primijeniti veterinar. Životinji koja je teže ranjena treba što je prije moguće osigurati veterinarsku pomoć. Ako bi prema mišljenju veterinaru životinja mogla nastaviti živjeti samo uz patnju ili bol, odmah je treba usmrtiti na propisan način. Ukoliko nije prisutan veterinar, svaka teže ranjena životinja treba biti odmah usmrćena na propisan način.

Priprema za prijevoz i uvjeti prijevoza

38. Prijevoz je bez sumnje za životinje stresno iskustvo koje treba što je moguće više ublažiti. Pošiljatelj mora osigurati da su životinje sposobne podnijeti prijevoz. Životinje koje su bolesne ili na neki drugi način u lošem stanju ne smiju biti prevožene osim radi liječenja ili u svrhu postavljanja dijagnoze. Posebnu njegu potrebno je pružiti ženama životinja u visokoj skotnosti/bredosti. Ženke životinja koje bi mogle roditi za vrijeme prijevoza ili koje su rodile unutar četrdeset osam sati prije prijevoza, kao i njihova mladunčad, ne smiju se prevoziti. Pošiljatelj i prijevoznik trebaju biti posebno obazrivi prilikom pripreme za prijevoz, smještaja u vozilo te kod pretovara, kako bi se izbjegle nepotrebne patnje zbog neodgovarajućih postupaka sa životinjama, neodgovarajućeg prozračivanja, izlaganja visokim temperaturama, nedostatka hrane i vode, dugih zastoja i slično. Primatelj treba biti primjereno obaviješten o pojedinostima prijevoza i o pojedinostima dokumentacije kako bi osigurao brzo rukovanje i prihvat životinja u mjestu odredišta. Tijekom međunarodnog prijevoza životinja primjenjuju se odredbe Pravilnika o zaštiti životinja tijekom prijevoza i s prijevozom povezanih postupaka (»Narodne novine«, broj 12/11).

Prihvat i vađenje životinje iz spremnika

39. Pošiljke životinja trebaju biti prihvaćene i otvorene bez nepotrebnog odgađanja. Nakon pregleda, životinje je potrebno premjestiti u čiste kaveze ili odjeljke te ih prema potrebi opskrbiti hranom i vodom. Bolesne životinje ili životinje koje su na neki drugi način u lošem stanju potrebno je pomno promatrati i držati odvojeno od drugih životinja. Takve životinje treba pregledati veterinar i ako je potrebno, liječiti ih. Životinje koje se ne mogu oporaviti treba odmah usmrtiti na propisan način. Sve primljene životinje trebaju biti registrirane i označene u skladu sa člancima 17., 18. i 19. stavak 5. ovoga Pravilnika. Ambalaža korištena u prijevozu treba odmah uništiti ako nije moguća primjerena dekontaminacija.

Karantena, odvajanje i klimatska prilagodba

40. Svrha karantene je:

(a) zaštititi druge životinje u pravnoj ili fizičkoj osobi;

(b) zaštititi ljude od zoonoza;

(c) poticati dobru znanstvenu praksu.

41. Ukoliko po dovođenju u nastambe zdravstveno stanje novih životinja nije zadovoljavajuće, potrebno ih je držati u karanteni. U nekim slučajevima, npr. kod bjesnoće, to se razdoblje određuje u skladu s posebnim propisima. U ostalim slučajevima to će vrijeme odrediti veterinarski inspektor/sluzbeni veterinar. (vidi također tablicu 2.)

42. Životinje se za vrijeme držanja u karanteni mogu koristiti za pokuse ukoliko su se prilagodile novoj okolini i ne predstavljaju značajan rizik za druge životinje i ljude.

43. Za odvajanje bolesnih ili ozlijeđenih životinja kao i onih koje predstavljaju opasnost za druge životinje i ljude potrebno je osigurati primjerene prostore u skladu s potrebama pojedine vrste životinja.

44. Nakon što se utvrdi da je zdravstveno stanje životinja stabilno potrebno im je prije korištenja u pokusima osigurati razdoblje prilagodbe novim uvjetima držanja. Potrebno vrijeme ovisi o više čimbenika, poput stresa kojem su životinje bile izložene, što opet ovisi o drugim utjecajima kao što su trajanje prijevoza i dob životinje. To vrijeme određuje stručna osoba.

Držanje u kavezima

45. Moguće je razlikovati dva opća sustava nastambi za životinje:

(a) sustav u nastambama za uzgoj životinja, za opskrbu životinjama i nastambama za korištenje životinja u biomedicinskom području, namijenjen za smještaj životinja poput glodavaca, kunića, mesoždera, ptica i nečovjekolikih majmuna, preživača, svinja i konja. Vrijednosti za kaveze, odjeljke ispuste i staje za takve objekte prikazane su u tablicama 3. do 13. ovoga Pravilnika. Dodatne vrijednosti o najmanjim površinama kaveza mogu se naći u grafikonima 1. do 7. ovoga Pravilnika. Dodatne vrijednosti za određivanje gustoće držanja u kavezima prikazane su u grafikonima 8. do 12. ovoga Pravilnika.

(b) sustav u nastambama u kojima se provode pokusi samo na farmskim ili sličnim velikim životinjama. Takve nastambe moraju biti opremljene najmanje u skladu u skladu s važećim veterinarskim propisima.

46. Kavezi i odjeljci moraju biti napravljeni/izgrađeni od materijala koji nisu štetni za zdravlje životinja, a njihova izvedba treba biti takva da se životinje ne mogu ozlijediti te, ukoliko nisu za jednokratnu upotrebu, trebaju biti od otpornih materijala prilagođenih na tehnike čišćenja i dekontaminacije. Posebna se pozornost treba obratiti na izvedbu podova kaveza i odjeljka koji se trebaju razlikovati s obzirom na vrstu i dob životinje te biti izvedeni tako da olakšavaju odstranjivanje tjelesnih izlučevina.

47. Odjeljci trebaju biti konstruirani i izgrađeni u skladu s važećim propisima te u njima treba biti osigurano zadovoljenje etoloških potreba pojedine vrste i kategorije životinja (primjerice potreba za penjanjem, skrivanjem ili privremenim zaklonom) kao i omogućavati učinkovito čišćenje i sprječavanje kontakta s drugim životinjama.

Hranidba

48. Pri odabiru, proizvodnji i pripremi hrane za životinje treba izbjeći kemijsko, fizičko i mikrobiološko onečišćenje. Hrana za životinje treba biti pakirana u čvrste, zatvorene vreće s otisnutim žigom datuma proizvodnje, već prema potrebi. Pakiranje, prijevoz i skladištenje hrane treba bi biti takvo da se izbjegne onečišćenje, kvarenje ili uništenje hrane. Skladišta trebaju biti hladna, tamna, suha i takva da u njih ne mogu ući štetocine i kukci. Lako pokvarljiva hrana za životinje kao trava i lišće, povrće, voće, meso, riba, itd. treba se skladištiti u hladnim prostorijama, hladnjacima ili zamrzivačima.

49. Svi dozatori hrane za životinje, korita ili druge pomoćne posude trebaju se redovito čistiti i prema potrebi sterilizirati. Ako se koristi vlažna hrana za životinje ili ako se hrana lako može onečistiti vodom, urinom i sl., potrebno je dnevno čišćenje.

50. Postupak raspodjele hrane za životinje može se razlikovati s obzirom na vrstu životinje, ali treba biti takav da zadovoljava fiziološke potrebe životinja. Svaka životinja mora imati osiguran pristup hrani.

Voda

51. Čista pitka voda mora uvijek biti dostupna svim životinjama. Za vrijeme prijevoza voda se može dati kao sastojak vlažne hrane. Voda je, međutim, prijenosnik mikroorganizama i stoga opskrba vodom treba biti organizirana tako da je s time povezana opasnost minimalna. U uobičajenoj su upotrebi dvije metode: boce i automatizirani sustavi napajanja.

52. Boce se koriste kod malih životinja, poput glodavaca i kunića. Kad se koriste boce, trebaju biti napravljene od prozirnoga materijala kako bi se mogao nadzirati njihov sadržaj. Boce trebaju imati široko grlo radi učinkovitog čišćenja, a ako se koristi plastika, ne smije dolaziti do propuštanja istjecanja tekućine. Poklopci, čepovi i cijevi također se trebaju moći sterilizirati i lako čistiti. Sve boce i pribor treba rastaviti, očistiti i sterilizirati u primjerenim redovitim vremenskim razmacima. Boce se trebaju zamjenjivati čistim i steriliziranim bocama, a ne ih ponovno puniti u prostorijama za smještaj.

53. Automatske sustave napajanja treba redovito provjeravati, servisirati i ispirati kako bi se izbjegle nezgode i širenje zaraza. Ako se koriste kavezi s čvrstim podom, potrebno je poduzeti mjere da se na najmanju moguću mjeru svede opasnost poplava. Za praćenje kakvoće vode potrebno je provoditi redovito ispitivanje sustava na bakteriološko zagađenje.

54. Voda iz javnog vodovoda sadrži neke mikroorganizme za koje se obično smatra da nisu štetni, osim kad se radi o mikrobiološki definiranim životinjama. U tim slučajevima vodu je potrebno obraditi. Voda iz javnog vodovoda je obično klorirana kako bi se smanjio rast mikroorganizama. Takvo kloriranje nije uvijek dovoljno da se spriječi rast određenih mogućih patogena kao npr. pseudomonasa. Kao dodatna mjera, razina klora u vodi može se povećati ili se voda može zakiseliti da bi se postigao željeni učinak.

55. Kod riba, vodozemaca i gmazova tolerancija na kiselost, klor i mnoge druge kemikalije jako varira od vrste do vrste. Stoga je potrebno poduzeti mjere prilagodbe vode za akvarije i rezervoare prema potrebama i toleranciji pojedine vrste životinja.

Stelja

56. Stelja treba biti suha, lako upijati, bez prašine, neotrovnost i slobodna od uzročnika zaraznih bolesti ili štetocina ili bilo kojeg drugog oblika onečišćenja. Ne smije se koristiti piljevina ili materijali za stelju dobiveni od drveta koje je obrađeno kemikalijama. Određeni industrijski nusproizvodi ili otpad, poput izrezanog papira, mogu se koristiti.

Rekreacija i rukovanje životinjama

57. Potrebno je iskoristiti svaku mogućnost da se životinjama dopusti rekreacija.

58. Ponašanje životinje za vrijeme provođenja pokusa u velikoj mjeri ovisi o njezinom povjerenju u čovjeka pa to treba razvijati. Divlje ili nepripitomljene životinje vjerojatno nikad neće postati idealne pokusne životinje. Drugačije je s domaćim životinjama koje su rođene i uzgojene u kontaktu s čovjekom. Jednom stečeno povjerenje potrebno je, međutim, i održati. Stoga se preporučuje održavanje čestog kontakta tako da se životinja navikne na prisutnost i aktivnosti čovjeka. Prema potrebi, potrebno je odvojiti vrijeme za razgovor, bavljenje životinjom i njegu životinje. Osoblje pri rukovanju životinjama treba biti obzirno, nježno i dosljedno.

Čišćenje

59. Da bi se osigurali dobra higijena i standard nastambe potrebno je dati jasne upute vezano uz promjenu stelje u kavezima i odjeljcima.

60. Potrebno je odrediti odgovarajuće postupke čišćenja, pranja, dekontaminacije i, prema potrebi, sterilizacije kaveza i pribora, boca i ostale opreme, a visok standard čistoće i reda potrebno je održavati i u prostorijama za držanje, prostorima za pranje i skladištenje.

61. Potrebno je redovito čistiti i, prema potrebi, obnoviti materijal od kojega je sačinjena podna površina u vanjskim odjeljcima, kavezima i ispuštima kako bi se izbjeglo da postanu izvorima zaraze i infestacije parazitima.

Usmrćivanje životinja

62. Životinje mogu usmrćivati samo za to osposobljene osobe, na način određen Zakonom o zaštiti životinja.

63. Kad je životinja bez svijesti može se iskrvariti. Bez prethodne anestezije se ne smiju koristiti droge koje paraliziraju mišiće prije nego što dođe do gubitka svijesti te one s učinkom poput kurarea i usmrćivanja električnom strujom bez prolaska struje kroz mozak.

64. Zbrinjavanje lešina životinja nije dopušteno dok ne nastupi rigor mortis.

TABLICA 1.

Preporuke za temperature prostorija
(životinje koje se drže u kavezima, odjeljcima ili unutarnjim ispuštima)

Vrste ili skupine vrsta	Optimalni raspon u °C
Nečovjekoliki majmuni novoga svijeta	20 – 28
Miš	20 – 24
Štakor	20 – 24
Sirijski hrčak	20 – 24
Gerbil	20 – 24
Zamorčić	20 – 24
Nečovjekoliki majmuni starog svijeta	20 – 24
Prepelica	20 – 24
Kunić	15 – 21
Mačka	15 – 21
Pas	15 – 21
Afrički tvor	15 – 21
Perad	15 – 21
Golub	15 – 21
Svinja	10 – 24
Koza	10 – 24
Ovca	10 – 24
Goveda	10 – 24
Konj	10 – 24

Napomena: U posebnim slučajevima, primjerice kod smještaja vrlo mladih ili životinja bez dlake, može biti potrebna viša sobna temperatura od navedene.

TABLICA 2.

Preporuke za razdoblja karantene

Uvodna napomena: Za uvezene životinje, sva razdoblja karantene podliježu nacionalnim propisima i navedena su u donjoj tablici.

Vrste	Dana
Miš	5 – 15
Štakor	5 – 15

Gerbil	5 – 15
Zamorčić	5 – 15
Sirijski hrčak	5 – 15
Kunić	20 – 30
Mačka	20 – 30
Pas	20 – 30
Nečovjekoliki majmuni	40 – 60

TABLICA 3.

Preporuke za držanje u kavezu malih glodavaca i kunića (pri držanju i za vrijeme pokusa)

Vrste	Najmanje površina poda kaveza – cm ²	Najmanja visina kaveza – cm
Miš	180	12
Štakor	350	14
Sirijski hrčak	180	12
Zamorčić	600	18
Kunić 1 kg	1400	30
2 kg	2000	30
3 kg	2500	35
4 kg	3000	40
5 kg	3600	40

Napomena: »Visina kaveza« znači okomiti razmak između poda kaveza i gornjeg vodoravnog dijela poklopca ili kaveza.

Kod planiranja pokusa, potrebno je voditi računa o mogućem rastu životinja te osigurati odgovarajući prostor u skladu s tablicom u svim fazama pokusa.

Vidi također grafikone 1. do 5. i 8. do 12.

TABLICA 4.

Preporuke za držanje u kavezu malih glodavaca u rasplodu

Vrste	Najmanja površina poda kaveza za ženku i leglo cm ²	Najmanja visina kaveza – cm
Miš	200	12
Štakor	800	14
Sirijski hrčak	650	12
Zamorčić	1200	18
Zamorčić s više ženki	1 000	18
	po odrasloj životinji	

Napomena: Za definiciju «visina kaveza» vidi napomenu u tablici 3.

TABLICA 5.

Preporuke za držanje u kavezu kunića u rasplodu

Težina ženke kg	Najmanja površina poda kaveza po ženki i leglu m ²	Najmanja visina kaveza cm	Najmanja površina boksa za gnijezdo m ²
1	0,30	30	0,10
2	0,35	30	0,10
3	0,40	35	0,12
4	0,45	40	0,12
5	0,50	40	0,14

Napomena: Za definiciju »visina kaveza« vidi napomenu tablici 3.

Najmanja površina poda kaveza po ženki kunića i leglu uključuje i površinu poda boksa za gnijezdo.

Vidi također grafikon 6.

TABLICA 6.

Preporuke za smještaj mačaka (za vrijeme pokusa i rasploda)

Težina mačke kg	Najmanja površina poda kaveza po mački m ²	Najmanja visina kaveza cm	Najmanja površina poda kaveza po mački-majci i leglu – m ²	Najmanja površina poda odjeljka po mački-majci i leglu – m ²
0,5-1	0,2	50	–	–
1-3	0,3	50	0,58	2
3 – 4	0,4	50	0,58	2
4 – 5	0,6	50	0,58	2

Napomena: Smještaj mačaka u kaveze treba biti strogo ograničen. Mačke koje se na taj način drže u ograničenom prostoru, trebaju se puštati iz kaveza barem jednom dnevno, ako to ne ometa pokus. Boksovi za mačke trebaju biti opremljeni zahodom za mačke, dovoljnim prostorom na povišenim mjestima za mirovanje te predmetima na koje se mogu penjati i brusiti nokte.

»Visina kaveza« jest okomiti razmak između najviše točke na podu i najniže točke na gornjem dijelu kaveza.

U izračun najmanje površine poda može se uključiti i površina povišenih mjesta. Najmanja površina poda kaveza po mački-majci i leglu uključuje i površinu od 0,18 m² odjeljka s mačićima.

Vidi također grafikon 7.

TABLICA 7.

Preporuke za smještaj pasa u kavezima (za vrijeme pokusa)

Visina psa u ramenu cm	Najmanja površina poda kaveza po psu m ²	Najmanja visina kaveza cm
30	0,75	60
40	1,00	80
70	1,75	140

Napomena: Psi se ne smiju držati u kavezima dulje nego je to apsolutno neophodno u svrhu pokusa. Psi u kavezima trebaju se najmanje jednom dnevno puštati van da se istrče, osim ako je to nespojivo sa ciljevima pokusa. Voditelj pokusa treba utvrditi vremenski rok nakon kojeg pas ne smije biti držan u kavezu bez dnevne šetnje. Prostori za šetnju trebaju biti dovoljno prostrani da omoguće psu slobodu kretanja. U psećim kavezima ne smiju se koristiti rešetkasti podovi, osim ako se to ne zahtijeva pokusom.

Zbog velikih razlika u visini i ograničenoj međuvisnosti visine i težine različitih pasmina pasa, visina kaveza treba se temeljiti na visini tijela mjereno u ramenu pojedine životinje. Kao uobičajeno pravilo najmanja visina kaveza treba iznositi dvije visine životinje u ramenu.

Za definiciju »visina kaveza« vidi napomenu u tablici 6.

TABLICA 8.

Preporuka za smještaj pasa u odjeljcima (za držanje i za vrijeme pokusa i uzgoja)

Težina psa kg	Najmanja površina poda odjeljka po psu m ²	Najmanja površina ispusta po psu

		do 3 psa m ²	više od 3 psa m ²
<6	0,5	0,5 (1,0)	0,5 (1,0)
6-10	0,7	1,4 (2,1)	1,2 (1,9)
10-20	1,2	1,6 (2,8)	1,4 (2,6)
20-30	1,7	1,9 (3,6)	1,6 (3,3)
>30	2,0	2,0 (4,0)	1,8 (3,8)

Napomena: Brojke u zagradama daju ukupnu površinu po psu tj. površinu poda odjeljka i ispusta. Psima koji se stalno drže vani mora biti dostupan zaklon za zaštitu od nepovoljnih vremenskih uvjeta. Kad se psi drže na rešetkastim podovima potrebno je osigurati čvrstu površinu za spavanje. Rešetkasti podovi ne smiju se koristiti, osim ako se to zahtijeva pokusom. Pregrade između odjeljaka u kojima borave psi trebaju biti takve da sprječavaju pse da ozlijede jedan drugoga.

Svi odjeljci u kojima borave psi trebaju imati odgovarajuće odvode.

TABLICA 9.

Preporuke za držanje nečovjekolikih majmuna u kavezima (za držanje i za vrijeme pokusa i uzgoja)

Uvodna napomena: Zbog velikih razlika u veličini i obilježjima majmuna posebno je važno prilagoditi oblik i unutarnju opremu kao i dimenzije kaveza njihovim posebnim potrebama. Ukupna zapremina kaveza isto je tako važna za majmune kao i podna površina. Visina kaveza, barem za čovjekolike i ostale majmunske vrste, treba biti njegova najveća dimenzija. Kavezi trebaju biti dovoljno visoki tako da životinje mogu stajati uspravno. Najmanja visina kaveza za brahiatore (*Hylobatidae*) (giboni) treba biti takva da se mogu potpuno protegnuti i zanjhati sa stropa, a da im noge ne dotaknu pod. Prema potrebi, treba postaviti prečke kako bi majmuni mogli koristiti gornji dio kaveza.

Kompatibilni majmuni se mogu držati po dva u kavezu. Ako ih se ne može držati u parovima, njihovi kavezi trebaju biti postavljeni tako da mogu vidjeti jedan drugoga, ali treba biti moguće to i spriječiti ako je potrebno.

Sukladno ovim napomenama, sljedeća tablica daje vrijednosti za smještaj u kaveze skupine vrsta koje se najviše koriste (super porodica *Cebioidea* i *Cercopithecoidea*).

Težina majmuna kg	Najmanja površina poda kaveza za jednu ili dvije životinje m ²	Najmanja visina kaveza cm
<1	0,25	60
1-3	0,35	75
3-5	0,50	80
5-7	0,70	85
7-9	0,90	90
9-15	1,10	125
15-25	1,50	125

Napomena: Za definiciju »visina kaveza« vidi napomenu u tablici 6.

TABLICA 10.

Preporuke za držanje svinja u kavezima (za držanje i za vrijeme pokusa)

Težina svinje kg	Najmanja površina poda kaveza po svinji m ²	Najmanja visina kaveza
5-15	0,35	50
15-25	0,55	60
25-40	0,80	80

Napomena: Tablica se također primjenjuje i na prasad. Svinje se ne smije držati u kavezima osim ako je to apsolutno neophodno u svrhu pokusa i to samo tijekom najkraćeg vremenskog razdoblja.

Za definiciju »visina kaveza« vidi napomenu u tablici 6.

TABLICA 11.

Preporuke za smještaj domaćih životinja u torove (za držanje i za vrijeme pokusa u nastambama u kojima se obavljaju pokusi)

Vrsta i težina kg	Najmanja podna površina odjeljka m ²	Najmanja dužina odjeljka – m	Najmanja visina pregrade odjeljka – m	Najmanja podna površina odjeljka za skupine m ² /životinji	Najmanja dužina jasala po glavi – m
Svinje					
10-30	2	1,6	0,8	0,2	0,20
30-50	2	1,8	1,0	0,3	0,25
350-100	3	2,1	1,2	0,8	0,30
100-150	5	2,5	1,4	1,2	0,35
>150	5	2,5	1,4	2,5	0,40
Ovce >70	1,4	1,8	1,2	0,7	0,35
Koze >70	1,6	1,8	2,0	0,8	0,35
Goveda					
<60	2,0	1,1	1,0	0,8	0,30
60-100	2,2	1,8	1,0	1,0	0,30
100-150	2,4	1,8	1,0	1,2	0,35
150-200	2,5	2,0	1,2	1,4	0,40
200-400	2,6	2,2	1,4	1,6	0,55
>400	2,8	2,2	1,4	1,8	0,65
Odrasli konji	13,5	4,5	1,8	-	-

TABLICA 12.

Preporuke za smještaj domaćih životinja u odjeljcima (za držanje i za vrijeme pokusa u nastambama u kojima se obavljaju pokusi)

Vrsta i težina kg	Najmanja površina odjeljka m ²	Najmanja dužina odjeljka M	Najmanja visina pregrade odjeljka m
Svinje			
100-150	1,2	2,0	0,9
>150	2,5	2,5	1,4
Ovce <70	0,7	1,0	0,9
Koze <70	0,8	1,0	0,9
Goveda			
60-100	0,6	1,0	0,9
100-150	0,9	1,4	0,9
150-200	1,2	1,6	1,4
200-350	1,8	1,8	1,4

350-500	2,1	1,9	1,4
>500	2,6	2,2	1,4
Odrasli konji	4,0	2,5	1,6

Napomena: Odjeljci trebaju biti dovoljno široki da omogućuju životinji da udobno leži.

TABLICA 13.

Preporuke za smještaj ptica u kavezima (za držanje i za vrijeme pokusa nastambama u kojima se obavljaju pokusi)

Vrste i težine g	Najmanja površina za jednu pticu cm ²	Najmanja površina za 2 ptice cm ² /ptici	Najmanja površina za 3 ili više ptica cm ² /ptici	Najmanja visina kaveza cm	Najmanja dužina hranilice po ptici cm
Pilići					
100-300	250	200	150	25	3
300-600	500	400	300	35	7
600-1200	1000	600	450	45	10
1200-1800	1200	700	550	45	12
1800-2400	1400	850	650	45	12
(Odrasli mužjaci)					
>2400	1800	1200	1000	60	15
Prepelice					
120-140	350	250	200	15	4

Napomena: »Površina« je umnožak dužine i širine kaveza mjereno iznutra i vodoravno, a ne umnožak dužine i širine poda.

Za definiciju «visina kaveza» vidi napomenu u tablici 6.

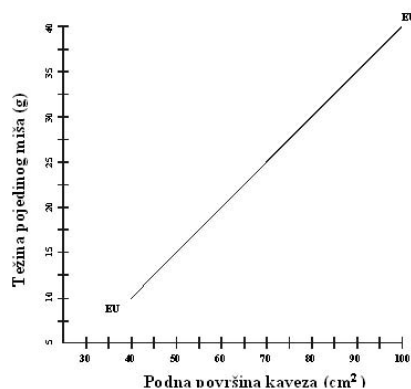
Veličina oka mreže ne smije biti veća od 10 x 10 mm za mlade piliće, te 25 x 25 mm za pilenke i odrasle kokoši. Debljina žice treba biti najmanje 2 mm. Nagib poda ne smije prelaziti 14 % (8°). Posude za vodu trebaju biti iste dužine kao i posude za hranu. Ako su predviđene kapljične pojilice ili šalice, svakoj ptici trebaju biti dostupne po dvije. Kavezima trebaju imati postavljene prečke, a pticama u kavezima s po jednom pticom treba omogućiti da vide jedna drugu.

GRAFIKON 1.

Miševi (za držanje i za vrijeme pokusa)

Najmanja površina poda kaveza

Ovisno o težini miša, puna crta EU-EU prikazuje najmanju površinu koju je potrebno osigurati.

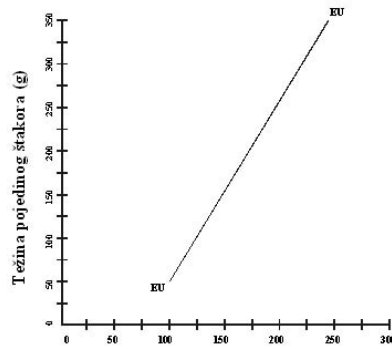

GRAFIKON 2.

Štakori (za držanje i za vrijeme pokusa)

Najmanja površina poda kaveza

Ovisno o težini štakora, puna crta, EU-EU, prikazuje najmanju površinu koju je potrebno osigurati.

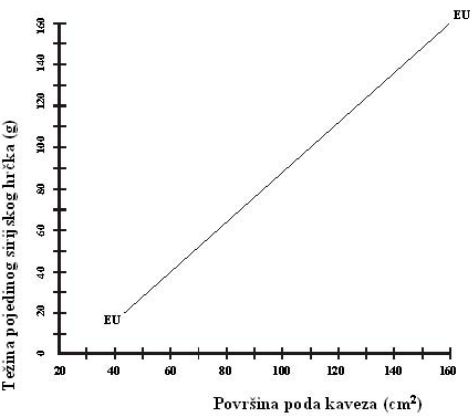

GRAFIKON 3.

Sirijski hrčci (za držanje i za vrijeme pokusa)

Najmanja površina poda kaveza

Ovisno o težini sirijskog hrčka, puna crta, EU-EU, prikazuje najmanju površinu koju je potrebno osigurati.

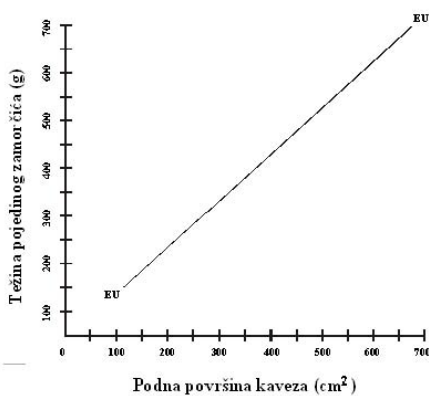

GRAFIKON 4.

Zamorčad (za držanje i za vrijeme pokusa)

Najmanja površina poda kaveza

Ovisno o težini zamorčića, puna crta EU-EU prikazuje najmanju površinu koju je potrebno osigurati.

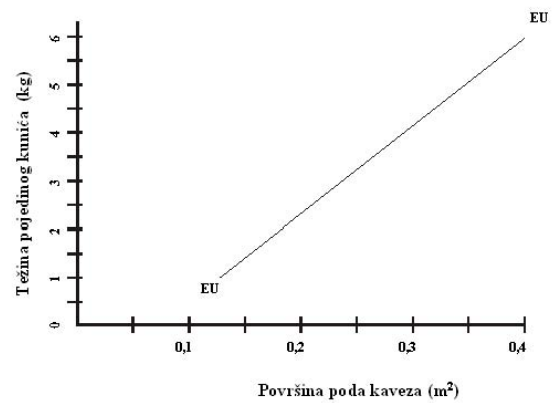

GRAFIKON 5.

Kunići (za držanje i za vrijeme pokusa)

Najmanja površina poda kaveza

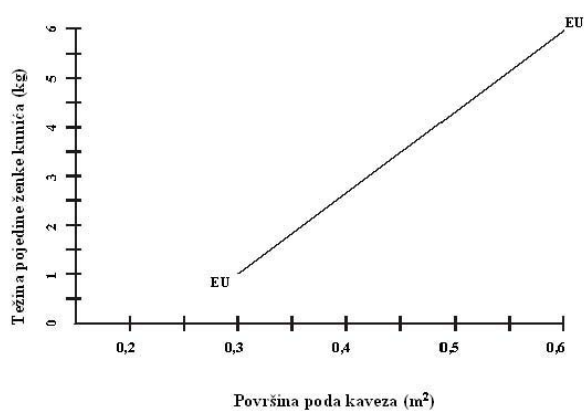
Ovisno o težini kunića, puna crta, EU-EU, prikazuje najmanju površinu koju je potrebno osigurati.

GRAFIKON 6.

Kunići (u rasplodu)

Najmanja površina poda kaveza za ženku kunića s neodbijenom mladunčadi

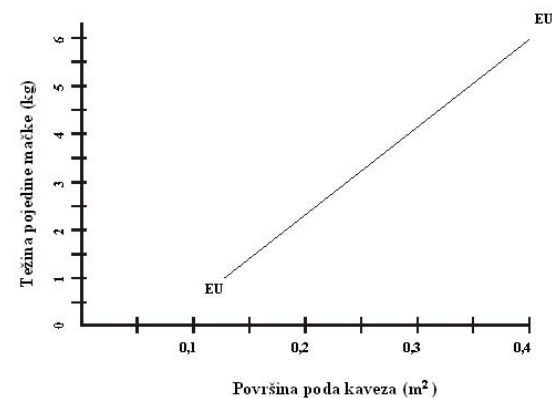
Ovisno o težini ženki kunića, puna crta EU-EU prikazuje najmanju površinu koju je potrebno osigurati.

GRAFIKON 7.

Mačke (za držanje i za vrijeme pokusa)

Najmanja površina poda kaveza

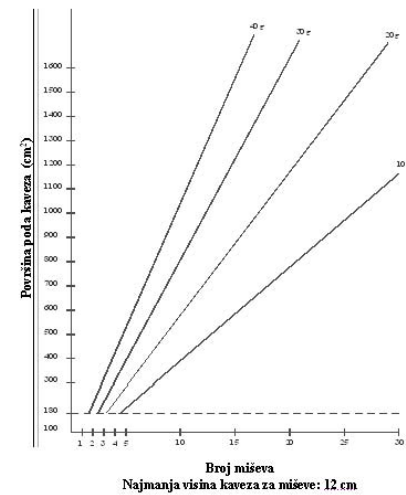
Ovisno o težini mačke, puna crta EU-EU prikazuje najmanju površinu koja treba biti osigurana

GRAFIKON 8.

Preporuke za odnos između broja miševa po kavezu i površine poda kaveza (za držanje i za vrijeme pokusa)

Crte predstavljaju prosječne težine i podudarne su s crtom EU-EU u Grafikonu 1.

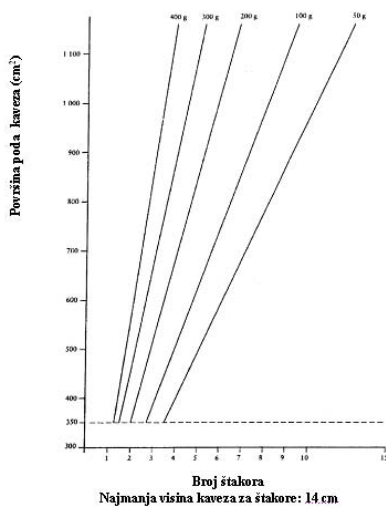

GRAFIKON 9.

Preporuke za odnos između broja štakora po kavezu i površine poda kaveza (za držanje i za vrijeme pokusa)

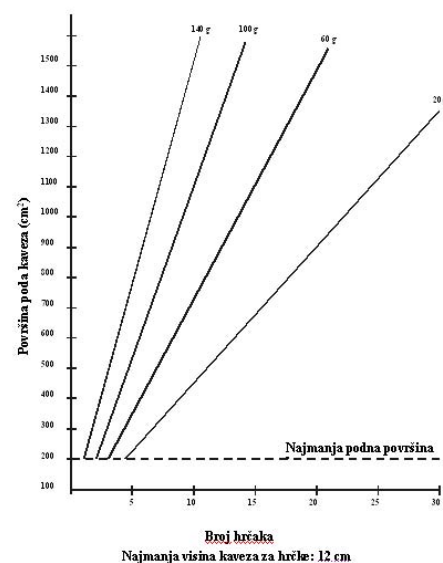
Crte predstavljaju prosječne težine i podudarne su s crtom EU-EU u Grafikonu 2.

GRAFIKON 10.

Preporuke za odnos između broja hrčaka po kavezu i površine poda kaveza (za držanje i za vrijeme pokusa)

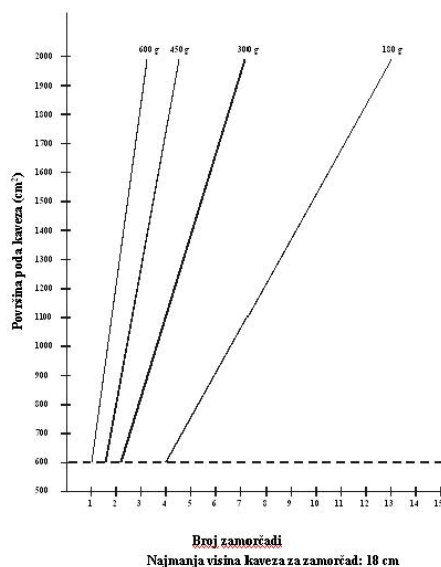
Crte predstavljaju prosječne težine i podudarne su s crtom EU-EU u Grafikonu 3.

GRAFIKON 11.

Preporuke za odnos između broja zamorčadi po kavezu i površine poda kaveza (za držanje i za vrijeme pokusa)

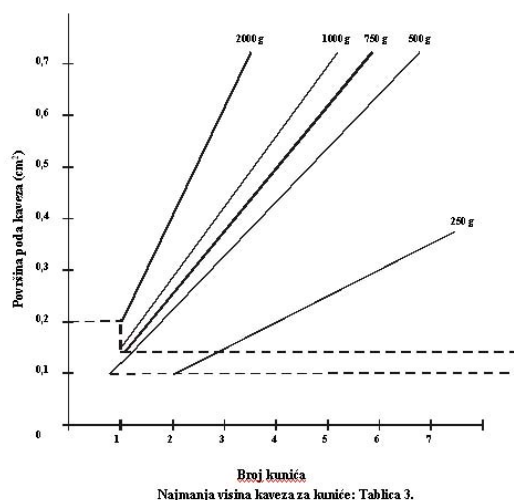
Crte predstavljaju prosječne težine i podudarne su s crtom EU-EU u Grafikonu 4.

GRAFIKON 12.

Preporuke za odnos između broja kunića po kavezu i površine poda kaveza (za držanje i za vrijeme pokusa)

Crte predstavljaju prosječne težine i podudarne su s crtom EU-EU u Grafikonu 5.

DODATAK III.

PROGRAM OSPOSOBLJAVANJA OSOBA KOJE RADE S POKUSNIM ŽIVOTINJAMA I ŽIVOTINJAMA ZA PROIZVODNJU BIOLOŠKIH PRIPRAVAKA

1. Osposobljavanje osoba koje se brinu o životinjama (u objektima za uzgoj životinja, u objektima za opskrbu životinjama ukoliko u njima životinje borave, u pravnim osobama za provođenje pokusa na životinjama te pravnim ili fizičkim osobama za proizvodnju bioloških pripravaka) mora obuhvaćati najmanje:

- etiku i propise vezano za smještaj i njegu životinja koje se koriste u pokusima ili za proizvodnju bioloških pripravaka;
- laboratorijske i pokusne životinje: vrste, životni ciklus, ponašanje i reprodukcijske značajke, osiguranje okoliša primjerenog svakoj vrsti i kategoriji životinja, način usmrćivanja pojedinih vrsta životinja, gospodarenje životinjama te uzgoj i držanje potrebnog broja životinja;
- osnove bolesti laboratorijskih i pokusnih životinja;
- prepoznavanje stresa laboratorijskih i pokusnih životinja;
- prijevoz životinja.

2. Osposobljavanje osoba koje provode pokuse na životinjama te odgovorne osobe kao i voditelja nastambi za životinje i njihovih zamjenika uz odredbe iz točke 1. ovoga Dodatka mora obuhvaćati i sljedeće:

- etiku i propise s područja zaštite životinja vezano za provođenje pokusa na životinjama;
- pokusne metode;
- značenje sustava smještaja i držanja životinja kao i lokalnog okoliša za sam pokus; mikrobiološki status životinja; anatomija pokusnih životinja; anestezija, analgezija i drugi postupci za smanjivanje/uklanjanje boli i patnje životinja; upotreba primjernih tehnika i kirurških postupaka.

3. Osposobljavanje voditelja pokusa i njegova zamjenika i mora uz program iz točke 2. ovoga Dodatka obuhvaćati i sljedeće:

(a) alternativne pokusne metode;

(b) planiranje i provođenje pokusa uz poštivanje koncepta 3R: smanjenje broja životinja (*engl.* reduction), zamjena životinja (*engl.* replacement) i poboljšanje provođenja pokusa (*engl.* refinement).

4. Osposobljavanje osobe odgovorne za zaštitu životinja odnosno doktora veterinarske medicine odgovornog za zaštitu životinja mora uz program iz točke 3. ovoga Dodatka obuhvaćati i sljedeće:

(a) propise s područja zaštite životinja;

(b) alternativne pokusne metode.

DODATAK IV.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE						
Tablica 1.: Broj upotrijebljenih životinja s obzirom na njihovo podrijetlo (podrijetlo životinja u odnosu na vrstu životinja)						
1.1. Vrste životinja	1.2. Ukupan broj	1.3. Životinje potječu iz pravnih ili fizičkih osoba za uzgoj i pravnih ili fizičkih osoba za opskrbu životinjama registriranih u Republici Hrvatskoj	1.4. Životinje potječu iz drugih zemalja (navesti)	1.5. Životinje potječu iz zemlje koja je potpisnica Konvencije ETS 123	1.6. Životinje su podrijetlom iz drugih izvora (navesti)	1.7. Ponovno korištene životinje
1.a – miševi (<i>Mus musculus</i>)						
1.b – štakori (<i>Rattus norvegicus</i>)						
1.c – zamorčići (<i>Cavia porcellus</i>)						
1.d – hrčci (<i>Mesocricetus</i>)						
1.e – drugi glodavci (drugi <i>Rodentia</i>)						
1.f – kunić (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)						
1.g – mačke (<i>Felis catus</i>)						
1.h – psi (<i>Canis familiaris</i>)						
1.i – tvorovi (<i>Mustela putorius furo</i>)						
1.j – drugi mesojedi (drugi <i>Carnivoria</i>)						
1.k – konji, magarci i križanci (<i>Equide</i>)						
1.l – svinje (<i>Sus</i>)						
1.m – koze (<i>Capra</i>)						
1.n – ovce (<i>Ovis</i>)						
1.o – goveda (<i>Cattle</i>)						
1.p – primati (<i>Prosimia</i>)						

1.q – primati Novoga svijeta (<i>Ceboidea</i>)						
1.r – primati Staroga svijeta (<i>Cercopithecoidea</i>)						
1.s – viši majmuni (<i>Hominoidea</i>)						
1.t – drugi sisavci (drugi <i>Mammalia</i>)						
1.u – prepelice (<i>Coturnix coturnix</i>)						
1.v – druge ptice (druge <i>Aves</i>)						
1.w – gmazovi (<i>Reptilia</i>)						
1.x – vodozemci (<i>Amphibia</i>)						
1.y – ribe (<i>Pisces</i>)						
1.z – UKUPNO						

1.: Ispuniti samo bijela polja

2.: Broj ponovo korištenih životinja u koloni 1.7. ne treba biti uključen u ukupni broj u koloni 1.2.

Tablica 2.: Broj životinja korištenih u pokusima za izabrane svrhe (svrha u odnosu na vrstu životinja)

2.1. Vrste	2.2. Temeljna biološka istraživanja	2.3. Istraživanja i razvoj proizvoda za humanu medicinu, stomatologiju i veterinarsku medicinu, (isključena toksikološka i druga testiranja sumirana u stupcu 2.6.)	2.4. Izrada i kontrola kakvoće proizvoda sredstava za humanu medicinu i stomatologiju	2.5. Izrada i kontrola kakvoće proizvoda sredstava za veterinarsku medicinu	2.6. Toksikološka i druga testiranja sigurnosti (zajedno sa ocjenom sigurnosti proizvoda sredstava za humanu medicinu, stomatologiju i veterinarsku medicinu)	2.7. Dijagnostika bolesti	2.8. Obrazovanje i osposobljavanje	2.9. Drugo	2.10. Ukupno
2.a – miševi									
2.b – štakori									
2.c – zamorčici									
2.d – hrčci									
2.e – drugi glodavci									
2.f – kunić									
2.g – mačke									

2.h – psi									
2.i – tvorovi									
2.j – drugi mesojedi									
2.k – konji, magarci i križanci									
2.l – svinje									
2.m – koze									
2.n – ovce									
2.o – goveda									
2.p – primati									
2.q – primati Novoga svijeta									
2.r – primati Staroga svijeta									
2.s – viši majmuni									
2.t – drugi sisavci									
2.u – prepelice									
2.v – druge ptice									
2.w – gmazovi									
2.x – vodozemci									
2. y – ribe									
2.z – UKUPNO									

Tablica 3.: Broj životinja korištenih u toksikološkim i drugim ispitivanjima sigurnosti (proizvodi u odnosu na vrste životinja)

3.1. Vrste	3.2. Proizvodi/ tvari ili sredstva za humanu medicinu, stomatologiju i	3.3. Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene u poljoprivredi	3.4. Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene u industriji	3.5. Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene u kućanstvu	3.6. Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju u kozmetičkoj industriji	3.7. Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju kao dodatak	3.8. Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju u kao dodatak	3.9. Mogući ili stvarni zagadivači u okolišu, koji nisu obuhvaćeni drugim	3.10. Druga toksikološka ili sigurnosna ispitivanja	3.11. Ukupno
---------------	---	--	---	--	--	---	---	--	--	-----------------

	veterinarsku medicinu				proizvoda za osobnu njegu	hrani za ljude	za hrani za životinje	stupcima		
3.a – miševi										
3.b – štakori										
3.c – zamorčiči										
3.d – hrčci										
3.e – drugi glodavci										
3.f – kunić										
3.g – mačke										
3.h – psi										
3.i – tvorovi										
3.j – drugi mesojedi										
3.k – konji, magarci i križanci										
3.l – svinje										
3.m – koze										
3.n – ovce										
3.o – goveda										
3.p – primati										
3.q – primati Novoga svijeta										
3.r – primati Staroga svijeta										
3.s – viši majmuni										
3.t – drugi sisavci										
3.u – prepelice										
3.v –										

druge ptice										
3.w-gmazovi										
3.x – vodozemci										
3. y – ribe										
3.z -UKUPNO										

Tablica 4.: Broj životinja korištenih u pokusima za studije o bolestima ljudi i životinja (glavne kategorije u odnosu na vrste životinja)

4.1 Vrste životinja	4.2 Kardiovaskularne bolesti	4.3 Živčani i mentalni poremećaji kod ljudi	4.4 Rak kod ljudi (isključeno ispitivanje hazarda ili rizika kancerogenosti)	4.5 Druge bolesti ljudi	4.6 Specifične studije bolesti ljudi	4.7 Ukupno
4.a – miševi						
4.b – štakori						
4.c – zamorčiči						
4.d – hrčci						
4.e – drugi glodavci						
4.f – kunić						
4.g – mačke						
4.h – psi						
4.i – tvorovi						
4.j – drugi mesojedi						
4.k – konji, magarci križanci						
4.l – svinje						
4.m – koze						
4.n – ovce						
4.o – goveda						
4.p – primati						
4.q – primati Novoga svijeta						
4.r – primati Staroga svijeta						
4.s – viši majmuni						

4.t – drugi sisavci						
4.u – prepelice						
4.v – druge ptice						
4.w – gmazovi						
4.x – vodozemci						
4.y – ribe						
4.z – UKUPNO						

Tablica 5.: Broj životinja korištenih u proizvodnji i kontroli kvalitete proizvoda i sredstava za humanu medicinu, stomatologiju i veterinarsku medicinu (propisani zahtjevi u odnosu na vrste životinja)

5.1 Vrste životinja	5.2 Nacionalno zakonodavstvo	5.3 Zakonodavstvo EU zajedno sa zahtjevima Europske farmakopeje	5.4 Zakonodavstvo država članica Vijeća Europe (ali ne EU)	5.5 Drugo zakonodavstvo	5.6 Kombinacije 5.2./5.3./5.4./5.5.	5.7 Nema propisanih zahtjeva	5.8 Ukupno
5.a – miševi							
5.b – štakori							
5.c – zamorčići							
5.d – hrčci							
5.e – drugi glodavci							
5.f – kunić							
5.g – mačke							
5.h – psi							
5.i – tvorovi							
5.j – drugi mesojedi							
5.k – konji, magarci i križanci							
5.l – svinje							
5.m – koze							
5.n – ovce							
5.o – goveda							
5.p – primati							
5.q – primati Novoga svijeta							

5.r – primati Staroga svijeta							
5.s – viši majmuni							
5.t – drugi sisavci							
5.u – prepelice							
5.v – druge ptice							
5.w – gmazovi							
5.x – vodozemci							
5.y – ribe							
5.z – UKUPNO							

Tablica 6.: Broj životinja korištenih u toksikološkim in drugim ispitivanjima sigurnosti (propisani zahtjevi u odnosu na vrste životinja)

6.1. Vrste životinja	6.2. Nacionalno zakonodavstvo	6.3. Zakonodavstvo EU zajedno sa zahtjevima Europske farmakopeje	6.4. Zakonodavstvo država članica Vijeća Europe (ali ne EU)	6.5. Drugo zakonodavstvo	6.6. Kombinacije 6.2./6.3./6.4./6.5.	6.7. Nema propisanih zahtjeva	6.8. Ukupno
6.a – miševi							
6.b – štakori							
6.c – zamorčici							
6.d – hrčci							
6.e – drugi glodavci							
6.f – kunić							
6.g – mačke							
6.h – psi							
6.i – tvorovi							
6.j – drugi mesojedi							
6.k – konji, magarci i križanci							
6.l – svinje							
6.m – koze							
6.n – ovce							

6.o – goveda										
6.p – primati										
6.q – primati Novoga svijeta										
6.r – primati Staroga svijeta)										
6.s – viši majmuni										
6.t – drugi sisavci										
6.u – prepelice										
6.v – druge ptice										
6.w – gmazovi										
6.x – vodozemci										
6.y – ribe										
6.z – UKUPNO										

Tablica 7.: Broj životinja korištenih u toksikološkim i drugim ispitivanjima sigurnosti (vrste testova u odnosu na vrste životinja)

7.1. Vrste životinja	7.2. Metode testiranja akutne i subakutne toksičnosti			7.3. Iritacija kože	7.4. Senzibilizacija kože	7.5. Iritacija oči	7.6. Subkronična i kronična toksičnost	7.7. Karcinogenost	7.8. Razvojna toksičnost	7.9. Mutagenost	7.10. Reprod. toksičnost	7.11. Toksičnost za vodene kralježnj. koji nisu uključeni u drugim stupcima	7.12. Drugo	7.13. Ukup
	7.2.1. LD50, LC50	7.2.2. Druge letalne metode	7.2.3. Metode neletalnih kliničkih znakova											
7.a – miševi														
7.b – štakori														
7.c – zamorčiči														
7.d – hrčci														
7.e – drugi glodavci														
7.f – kunić														

7.g mačke														
7.h – psi														
7.i tvorovi														
7.j – drugi mesojedi														
7.k konji, magarci i križanci														
7.l svinje														
7.m koze														
7.n – ovce														
7.o goveda														
7.p primati														
7.q primati Novoga svijeta														
7.r primati Staroga svijeta														
7.s – viši majmuni														
7.t – drugi sisavci														
7.u prepelice														
7.v druge ptice														
7.w gmazovi														
7.x vodozemci														
7.y – ribe														
7.z UKUPNO														

Tablica 8.: Broj životinja korištenih u toksikološkim i drugim ispitivanjima sigurnosti (vrste testova u odnosu na proizvode)

8.1	8.2	8.3	8.4	8.5	8.6	8.7	8.8	8.9	8.10	8.11	8.12	8.1
Proizvodi	Metode testiranja akutne	Iritacija	Senzibilizacija	Iritacija	Subkronična	Karcinogenost	Razvojna	Mutagenost	Reprod.	Toksičnost	Drugo	UI

	i subakutne toksičnosti			kože	kože	oči	i kronična toksičnost		toksičnost		toksičnost	za vodene kralježnj. koji nisu uključeni u drugim stupcima
	8.2.1 LD50, LC50	8.2.2 Druge letalne metode	8.2.3 Metode neletalnih kliničkih znakova									
8.a Proizvodi/ tvari ili sredstva za humanu medicinu, stomatologiju i veterinarsku medicinu												
8.b Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju uglavnom u poljoprivredi												
8.c Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju uglavnom u industriji												
8.d Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju uglavnom u kućanstvu												
8.e Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju uglavnom kao kozmetika ili proizvodi za osobnu njegu												
8.f Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju uglavnom kao dodaci hrani za ljude												
8.g Proizvodi/ tvari korištene ili namijenjene korištenju uglavnom kao dodaci hrani za životinje												

8.h Mogući ili stvarni zagađivači u okolišu koji nisu obuhvaćeni u drugim stupcima														
8.i Druga toksikološka ili sigurnosna ispitivanja														
8.j Ukupno														

Datum: Žig: Potpis:

[1] Pravilnikom se preuzimaju odredbe Direktive Vijeća 86/609/EEZ od 24. studenoga 1986. godine o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica s obzirom na zaštitu životinja koje se koriste u pokusne i druge znanstvene svrhe (konsolidirana verzija).

[2] Uredba Vijeća (EEZ) br. 3626/82 od 3 prosinca 1982. godine o provedbi Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama faune i flore unutar Zajednice